

Kobiety w sutannach

„A polecam Wam Febę, siostrę naszą, która jest diakonisą zboru w Kenchreach, Abyście ją przyjęli w Panu, jak przystoi świętym, i wspierali ją w każdej sprawie jeśliby od was tego potrzebowała, bo i ona była wielu pomocna, również mnie samemu”

Rzym 16, 1n [1]

W dawnych czasach kobiety zajmowały stanowiska kapłańskie w Kościele katolickich (nawet do czasów średniowiecza), obecnie kierownictwo Kościoła wyrugowało płęć piękną ze swych szeregów. Zachowały się jednak malowidła zadające kłam męskiej koncepcji Kościoła. Oto niektóre z nich.

Fragment artykułu *Kobiety w sutannach*, Wiedza i Życie nr 5/1993

„Malowidło z rzymskich Katakumb Pryscylli, którego wiek datuje się na czasy przedkonstantyńskie (III w. — pocz. IV w.), które przedstawia grupę siedmiu osób w czasie posiłku. Spoczywają one na rzymski sposób w pozycji półleżącej na sofach. Przed nimi znajduje się niski stół z dwiema tacami i naczyniem na płyn. Istnieje wiele interpretacji tego typu scen, ale przeważa ta, która widzi w nich misterium eucharystyczne, czyli komunię. Naczynia na stole zawierałyby więc elementy eucharystii - chleb i wino. Kosze z chlebem, będące we wczesnym chrześcijaństwie symbolem eucharystii, stoją po bokach stołu. zazwyczaj uważa się, że ta scena przedstawia sześciu mężczyzn i kobietę (trzecia od prawej, w welonie). Tak też oddaje to współczesna replika w pobliskiej kaplicy (dolne malowidło). Przypatrzmy się jednak oryginałowi (górne malowidło — kliknij aby zobaczyć powiększenie). Według Joan Morris, autorki książki „The Lady Was a Bishop” (Kobieta była biskupem) wszystkie postaci to kobiety. Mają o tym świadczyć kształty twarzy, uczesanie, wąskie, zaokrąglone ramiona oraz, pomimo zanieczyszczenia fresku, widoczne ślady kolczyków. Podobne sceny eucharystyczne przedstawiające mężczyzn

znane są z tych i innych katakumb i datowane są mniej więcej na ten sam okres. Koncelebracyjne gesty uczestników uczy, a zwłaszcza osoby siedzącej jako pierwsza po lewej, świadczą, że mamy do czynienia z udzielaniem komunii, co Kościół zawsze wiązał z osobami do tego specjalnie wybranymi — z duchownymi (bądź szafarzami — świeckimi po odpowiednim kursie eucharystycznym — przyp. Mariusz Agnosiewicz.)

Na cmentarzyskach rzymskich z pierwszych wieków chrześcijaństwa znaleźć można kilka grobów kobiet, które nosiły tytuł duchownej, „księdza”, po grecku presbytera, na przykład: **„Grób Weroniki, presbytery i córki Josetisa”** oraz **„Grób Faustyny, presbytery”**.

Inne interesujące nas malowidło z katakumb, pochodzące z IV wieku, ukazuje scenę **wyświęcenia kobiety**. Postać siedząca na krześle to biskup, któremu towarzyszy mężczyzna. Wyświęcana kobieta w szatach liturgicznych stoi pośrodku sceny.

Z okresu od V do IX wieku (dokładna data nie jest znana) pochodzi **mozaika z kościoła św. św. Pudencjany i Praksedis w Rzymie**. Mozaika przedstawia cztery kobiety. Po prawej znajduje się Matka Boska w otoczeniu świętych patronek i fundatorek kościoła. Postać po lewej, z kwadratową aureolą, jest zidentyfikowana dzięki napisowi wokół głowy. Napis po lewej stronie głowy brzmi „Theodora” (dwie ostatnie litery nie zachowały się), a nad głową - **„episkopa”**, co jest żeńską formą od słowa episkopos, czyli biskup. Kobieta o tym tytule uhonorowana została kwadratową aureolą, co znaczy, że w czasie wykonywania mozaiki jeszcze żyła. Rodzaj napisu i towarzysztwo dwóch fundatorek świadczą, że biskup Teodora przyczyniła się do remontu albo rozbudowy kościoła.

Mozaika przedstawiająca biskupa Teodorę (po lewej)

(...) Nie jest to jedyna znana nam episkopa. Istnieje wiele takich napisów, między innymi na jednym z grobów, brzmiący "honorabilis femina episkopa", czyli **"czcigodna kobieta-biskup"**. Aż nadto wyraźnie napis ten mówi o płci pochowanego biskupa.

Kronika Widukinda, niemieckiego historyka z X wieku, opisuje pewną gwałtowną burzę, w której tragiczną śmierć ponieśli "utriusque sexus sacerdotes" ("**kapłani obojga płci**"). Jak podaje Joan Morris, w średniowieczu tytuł sacerdos („kapłan”) stosowany był do kobiet niejednokrotnie.

Istnieją pewne przedstawienia świadczące, że w średniowieczu kobiety pełniły funkcję **duchownych-kanoników**. Należy do nich tryptyk z XV wieku, znajdujący się obecnie w małym niemieckim muzeum, a wcześniej w klasztorze cystersów w Bebenhausen. Ukazują trzy kobiety trzymające od prawej: śpiewnik krzyż misyjny oraz kielich z elementami eucharystii. Powyższe atrybuty oznaczają oficjalne sprawowanie liturgii i posługi kapłańskiej, a nie przejaw prywatnej pobożności.

Dużą rolę w chrześcijaństwie średniowiecza odgrywały przełożone klasztorów (ksieni). Miały władzę kapłańską i sądowniczą. Do ich insygniów należał pastorał, mitra, pierścień i krzyż pectoralny. Wszystkie te oznaki są typowe dla urzędu biskupa. Przełożone klasztoru sprawowały zatem episkopalną jurysdykcję nad swoimi terytoriami. Jednym z

Przełożona zakonu pozbawiana pastorału, symbolu władzy biskupiej; przedstawienie na kapitulu w kościele w Le-Puy-en-Velay

Trzy kobiety będące kanonikami z insygniami oznaczającymi stan duchowny; przedstawienie z tryptyku z klasztoru w Bebenhausen

większych problemów średniowiecznego Kościoła był konflikt między biskupami podlegającymi Rzymowi, sprawującymi jurysdykcję nad

diecezjami a dużymi i wolnymi zakonami,

których opaci i ksieni również wykonywali episkopalną jurysdykcję nad swoimi równie rozległymi terytoriami. Szala zwycięstwa przechylała się na stronę scentralizowanej administracji rzymskiej. Po pewnym czasie osiągnięto kompromis: kilka męskich zakonów pozostało niezależnych, aż do dzisiejszych czasów. Jednakże większość żeńskich zakonów podporządkowano odpowiadającym im zakonom męskim. Wtedy też przestały powstawać malowidła przedstawiające przełożone klasztorów w mitrze. Na kapitulu kolumny w kościele w Le-Puy-en-Velay we Francji znajduje się wymowny relief ilustrujący ówczesną sytuację: mężczyzna-

Przypisy:

[1] Ojcowie Tłumacze Biblii Tysiąclecia mimo tak jednoznacznych słów przypuszczają, że owa diakonisa mogła być zwykłą służką kościelną

(Publikacja: 18-07-2002 Ostatnia zmiana: 04-09-2002)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1251>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl